

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУН ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ruГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ШАГЫРЕЙЛЕНИУ

Къоркъусузлукъын бирден кюч салып жалчытыргъа керекди

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** ишле министр **Василий Павлов** бла «Къоркъусуз республика» комплекс къалай ишлегени bla шагырейленгендие. Ол Транспорт эм жол мюлк министерствону жуупалылыгъында болгъанын белгилерчады. Къонақлаяга комплексни ишини юсюндеп аны башчысы **Артур Тхехугов** айтханды.

Республиканы оноучусы инсанладан асламында къаллай сорула келгенилерин, ала къалай сизолгенилерин билирге сойгенди. Операторларны айтханларына көре, адамна полицияланы, терк медицина болушлукуна чакырадыла,

коммунал мюлкде авариялана юслеринден билдиредиле. «Къоркъусуз республика» ишлегенен битеу шартланы жуупалы органлагыга белгили этедиле, керек болса, видеокамералада жазылгъаннан тинтип, ачыкъланнаны право низамны сакълаучулагъа бердиле.

Түбешиуде сөз комплексни ишин андан ары жалчытунын юсюндеп баргъанды. Казбек Коков бююнлюкде къоркъусулукъыну соруулары энчи магъаналы болгъанларын чертгендели. Аны себепли «Къоркъусуз республика» кесини борчларын бийик даражада, муниципал, толтуруучу эм пра-

во низамны сакълаучу органнанла бла къаты байламлыкъда тамаларгъа керекди.

Бююнлюкде уа бу комплекс Шимал-Кавказ федерал округа уулладан бирди. Анга жолда жиорууню жоркуларына бузукъульукъын эзептеге алгъан 136 видео-фото система кирди. Адама көп жыйылтъян жерледе 600 видеокамера салыннанды. «Къоркъусуз республика» жолда жиорууге 566 минг бузукъульукъы этилгенин эзептеге алгъанды. Аны онгарыны болушлугу бла 40 аманнаныкъ ачыкъланнанды. Ол а 2019 жылда болгъан тарихдеп 60 процента асламды.

112-система уа республикада ахыргъы сынауладан ётеди. Ызы бла от промышленный халда хайырларыга бериллики. 2020 жылда 112-система маға КъМР-де МВД, РФ-ни МЧС-ни Баш управлениниси, Саулуқ сакълау министерство, Эра-ГЛОНАСС къошулгъанды. Адамлардан келген билдирилени тинтирге 225 адам ийретилгendi.

Былтып 112-системагъа 300 мингден аслам билдириу этилгенидели, аладан 38 минги энчи службаларына болушлуку керек болгъанын юсюндеп.

**КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствесуну пресс-службасы.**

ЖЫЙЫЛЫУ

Ал жанында – жол мюлкде тыңдырылгъан ишлени хыйсаплары, аллыбыздасы кезүзе тохташдырылгъан планла

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** республиканы Транспорт эм жол мюлк министерствесуну коллегиясыны жыйылыуна къатышханды. Анда КъМР-де ишле министр **Василий Павлов**, Нальчик шахар округу жерхерли администрациясыны таматаса **Таймураз Ахоев** да болгъанды.

Казбек Коков министерствесуну, транспорт эм жол белгилмелде уруннанланы ишлеришне бийик багъа бергенди. Ол кючю жол эм транспорт инфраструктуралыны къуралыуна бурулгъан федерал проектилге республиканы къошуулуну магъаналыгъын белгилегендели, аны турист отраслын айтыны жаны бла планна бла байлап. Казбек Валерьевич жыйылганлая 2022 жылда Къабарты-Малкъар Республика къуралгъанлы 100 жыл толғаны бла байламлы байрамла къураллыкъарлын ол кезиу Нальчики жол

ылары тийшили халда болургъа керекперин эсгертигendi.

«Владимир Владимирович Путин бү белгилүү экономиканы айнында эм аны милдет проектирен жашауда бардырку кесегинде магъаналыгъын белгилегендели. Федерал дара-жада белёнүнген битеу онгнайын толусунлай хайырларыга тийшилибиз», - деп чертгендели регионнан таматаса. Андан сора да, Нальчик шахар округа эки жаны автовоказалыны хайырлыгъа берилүү болжалларын терклендиргире бурулгъанды.

2020 жылда ишлериши эзептегени, 2024 жыгъя дерин кезүзе плannаны эм борчларын юсюндеп транспорт эм жол мюлк министр **Аслан Даушеков** сёлешгендели. Министерство битеу муниципал къуралыуна бла келишип келлик заманда республиканы жол ыларынын айтынын эм сакълау жаны бла жумушларын белгилегендели. Республиканы Башчысы

дурus көргөн 2024 жылгъа дерин «бешжыллыкъ план» жарашдырылгъанды. Бешжыллыкъ планны къымдаты – республикалызы жамаутына эм къонакъларына тынгызы эм къоркъусуз болумларын къуралы.

Белгүмнү баш жетишимилирини араларында ол бир нечча магъаналы кесекни белгилегендели, ала республиканы экономикасына эм жол къоркъусузлукъуна магъаналын кюлюш къошханды. Чеклениленни кезүүнде эм ала бла байламлы пассажирларын жюрюлдерини азайгъанында республиканы битеу эллери бла автотранспорт байламлыкъ сакъланнанды. Предприятие-перевозчикелеге адрес билеклик этилгенидели: налог логотата, кредит-лизинг түлөулеге заман болжалларын артха салы.

Ахыры 2-чи бетдеди.

дурus көргөн 2024 жылгъа дерин «бешжыллыкъ план» жарашдырылгъанды. Бешжыллыкъ планны къымдаты – республикалызы жамаутына эм къонакъларына тынгызы эм къоркъусуз болумларын къуралы.

Республиканы оноучусу КъМР-ни вузларында билюнлюкде жыйырмакъыз минг чакылы жашауда болгъанды. Шоңдюгю жашауда тутхучулук тинтилесис, жаны технологияларында айырмалылыкъын болгъанды. Аны биргэе уа жылдан-жылтъя кесибизни окуюйлердизи киргендели. Аны саны көбөйе баргъанын, ол тарих 2016 жылдан былтыргъа дери алты процента естенин да.

Жыл сайын жаш адамларга аланы болдургъан жетишимилирине тийшилиице хүнерлерин андан ары айтындууда къырал тутхучулуккуну кючлей, тюрлю-тюрлю жоралу стипендияда берилдиде.

Алай бла, КъМР-ни Башчысыны

Къабарты-Малкъар Республикада Предпринимательни эркинликлерин сакълау жаны бла уполномоченныйни юсюндеп Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республикада Предпринимательни эркинликлерин сакълау жаны бла уполномоченныйни къуулугъуна Афасижев Юрий Сафарбиевичин беш жыл болжалтъа салыргъа.
2. Бу Указ анга къол салыннан кюндеп башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

К. КОКОВ

Нальчик шахар, 2021 жыл 29 январь, №8-УГ

Сюзю

Инвестиция болумну мажал етиуге муратлана

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** КъМР-де Предпринимательни эркинликлерин сакълау жаны бла уполномоченныйни **Юрий Афасижев** бла тюбешгендели. Ала регионда бизнеси мындан арысында айнтыну эм көлленириу, инвестицияла болумну игинделдириде байламлыкълада ишлеу, КъМР-де предприниматель ишини бардыруу халла бла байламларын сорууланы сөзгендиле.

Регион омбудсмен, экономика

айнтыуда көрүмдүлени ахшы жанына тюрлөнен баргъанларын белгилеп, Казбек Коковда коронавирус жукъынан тыйын көрсөн баргъан кезиуде гитче эм орта бизнесеге болушлукугъа бурулган магъаналы оноууланы чыгырьында башшамымылукълары кююн ыразылыгын айтханды.

**КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствесуну пресс-службасы.**

Бидеу

НАМЫСЛАУ

Жылла озадыла, алай аны адамлыгъына бла чыгъармаларына сейир селеймейди

29 январьда Къабарты-Малкъарынан халкъ поэти, Социалист Урунуну Жигити, РСФСР-ни М. Горький атты Къырал сауғасыны лауреаты Алим Кешоков дүниясын альшканлы 20 жыл ёттени бла байламлы Нальчикни жер-

да билюон да Кешоков СССР-ни Адабият фондунда ишлегенини хайрындан алынган фатарлана да жашап турғанларын да чертгенді. Алим Кешоков улуп поэт эди, жазыучу. Аны саулай къыралда сийгендиле. Ол, бетин аттай, адамлыгъын сат-

жерли администрациясыны алпында поэти эгертмесини къатында эсерги жыйильүү ёттени. Анга КъМР-ни Правительствоңесүн, Парламентини көлөчилери, министерствоңлари, район, шахар администрацияланы таматалары, акъ, къара сёзин до усталары, устазла, библиотекачыла, аны жазгъанына баш ургъанла, анга сый-намыс бергенле къатышканыда.

Эсерги жыйынында Къабарты-Малкъарынан культура министри Мухадин Кумахов поэтиң ёлымосуз назымалары бла ачханды. Ол жазыучу төрлю-төрлю болгъанларын, бирлерини жағынларын эсден терк окъуна кетгенин, башха-

май, кёп сынауладан ёттени. Ол жалдана бизни Республиканы жазыучусу тойюлду. Битеу да къыралбызыны адабиятнда кесини къыйматылар, ёлпом-сөз сёйзен къойғанлардан бириди, - деп, аны кеси кёчюрген назымусун окъугъанды.

Аны ызынданда Къабарты-Малкъарда Китапны сийгенлени обществосуну таматасы Наталья Шинкарева сөлешгенді. Ол, Алим Пшемахович аушканда сора да, анча жылны ичинде, аны эсерги күнлене

къыралын бек багъалагъанды. Миллетин бек сюйсе да, башша халкъланы юслеринден аламат жазгъанды. Къулийланы Къайсын бол шүөхүлгүү уа, тёлөндөн тёлөгө ётте, бизге юлгю болуп турлады», - дегенди ол.

Ары келгелнеге жүрек ыралыгъын билдирил, алана барысын да поэтиң туғында Шалушкагъа чакырғанларды. Хар заманда, ары барлықланы автобусла сакылап турғанларын да билдиригенді.

Мухадин Кумахов белгили жазычууну, поэти, дүния адамыны жазгъанларын билюон да силюп окъулганларында, быллык жыйынтула төрели бола барғанларында улуу магъана болгъанын белгилегенді.

Алим Кешоковну аламат назымаларын къабарты жазычуу Алик Шашев, Али Шогенкулов атты Къабарты къырал драма театрында артистлери Ахмед Хамурзов бла Марина Мисостишкова окъуғанда. Эсерги, Заур Тутову айтында Алим Кешокову сёзлерине жа-

лары сёзлери уа акылынгы, жюргөнгө толтур, къаңынга кирип къаңгъанын балгилеп, Алим Кешоков өкнүчилерини санына киргенин чертгенді.

Мухадин Лялюшевич дагында аны кишилиги, жылуулуу та да болгъан, керти поэзиясыны, бийик адамлыкъ къачынын юсюнден бир къауму сёз айтты, кезиүн КъМР-ни Жазыгулчуларынын соозуну правленини председатели Беллайлары Муталилге бергенди.

Ол Алим Пшемаховичи жашау не жаны бла да юлгюю болгъанын, ол, иги чыгъармала жазгъандан сора да, бийик къырал къулукълуда ишлеп келгенин, Ата жүртүн, халкънын чеккис сийгенин, къаалын къарындашларына хурмет этип жашағанын айрын айтканда. Ол кеси, башха жазыучула

эслеринде тутуп, поэтни, жазычуун чыгъармачылыгъын, кесин да сийгелене бери жиоруп турғанларын сейирлик шарт болгъанын белгилегенді.

- Мен кертең терекни чакъгъанын кёрсем, эсими хар заманда да Алим Кешоков тюшени. Биз кюнден-кюннеге аны уллугүн бол магъаналыгъын жаныдан анын барабы.

Билюон былайда сабиlle да айттырыкъ эдиле назымула, алай бу ауруу жайылгъан болумда ол ишини этапмагъанбыз. Болсада аны чыгъармалары билюон хар квайда да окулгъанларын билеме, - дегенди Наталья Петровна. Ызы бла ол Къайсынны бла Алим Кешокову араларында болгъан сёймег шүөхүлкүнүюсюнден айтканда.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат. Суратланы Артур ЕЛКАНОВ алгъанды.

Сағының

Огъурлулукъну унутулмазлыкъ жарыкълыгъы

Сюйюп, энчи жүрек жылыу бла эсисе тюшүргөн аллай кезиулери, баям, хар адамны жашаунда болуп. Бизни республикада Альберт Тхакахову атын мени тёлөмде къурулушлана кёлпилди.

Новочеркасска политехника институту таусуханындан сора урун жолун Терс-Къольда «Каббалпромстрой» трестини СУ-9 бёлүмүнде прораб болуп башлагъанды. Ызы бла тамата инженер, управленини башыны болуп да турғанды. Башхача айтканда, къурулуш организацияда кёп къулукълуда ишлеп, байынам алгъанды.

Озъан ёмюрюн сексеничи жылларында Совет Союзда студент къурулуш къаумла болгъандыла. Алагъа республиканы комсомолуу обкуому эм горкому ишилдеринден къуарлган штаб оноу эттени. 1966 жылда бизни, КъМКъУ-ны инженер-техника факультетини студентлерин, Терс-Къольга жибердиле. Биз Минги тауну эттингинде «Кругозор» къатында юйчоккледе жашаңынбыз. Аш-сүнүары аур жюкле ташыгъан машинала бла көлтигендиле.

Ишни да таңг эрттен туруп баштай эдик: электрокоч кабель созарча, жарым метр теренлигке траншея къазыула бла көршешенбиз. Бизге управленини прорабы Тилланы Хасан къайғырын турғандын да белгилерге сөлеме.

Ары ол кезиүледе Альберт Мухамедович да келичиү эди. Биз къаал жашау эттенинбизе, аш-сүнүүзүңе, не зат излегенинбизе бек сакъ болгъанды. Анга ол заманда жалдана 26 жыл толгъанлыкъга, кеси устальгындан сора да, кёп затладан аңылау, билими бар эди.

Талай жылдан сора мен юй-къурулуш комбинатка ишге ор-

налыргъа барама. Аны башчысы уа - Альберт Тхакахов. Инженер сөттеге мастер этип саладыла. Сынамы хазна болмаған жаш адамғыа коллектив да суукъ тобайды. Алай бара-баргын заманда хар не да тап болады. Ол санда манга наисиҳаттыкъ болуштурулгы бла: Анатолий Тарчокову, Борис Озовну, Мечиланы Таукъанни, Валерий Сижажевни...

Объект битсе, биз анда субботин бардырып, төгерек-башыны тазалагъанбыз. Аллай ишлеге комбинаттын битеу коллектива барыу эди. Альберт Мухамедович да, тамата болғанлыкъына болжултулгы бла: Анатолий Тарчокову, Борис Озовну, Мечиланы Таукъанни, Валерий Сижажевни...

Ол артда кёп бийик къулукълуда урунганды: «Каббалстрой» трестине башчысыны орунбасары, «Каббалгражданстройнин» тамата инженери. Жарыкъ бетти урунганды ююн кёп къырал сауғалагъа тишиши болгъанды. Ол санда «Россейни сыйынды къурулушу» деген ат да берилгенди.

Ишни да таңг эрттен туруп баштай эдик: электрокоч кабель созарча, жарым метр теренлигке траншея къазыула бла көршешенбиз. Бизге управленини прорабы Тилланы Хасан къайғырын турғандын да белгилерге сөлеме.

Бююнлюкде аны атын Нальчикде орамладан бири жүртөди. Эки сабый ёсдюргөнди. Жашы Мурат Альбертович Следствие комитетде ишлейди, юстицияны генерал-лейтенантыды, кызызы Фатима уа врачды, бёлжюмни башынысыды.

Альберт Мухамедович Тхакахов 2003 жылда дүниясын альшканда. Шёндюледе анга 80 жыл толтукъ эди. Ол дүниясы жарыкъ болсун.

ЦИЙҚАНЛАНЫ Хамзат, юй-къурулуш комбинатты алгъанынды прорабы.

Тапландырылыш

Былтыр Къабарты-Малкъарда миллет проектлени эм федерал программаларын чеклеринде республикалы магъанасы болгъан 123 километр

Эм алчы

ТЕХНОЛОГИЯЛАНЫ СИНГДИРЕ

жол жангыртылгъанды. Аны юсюндөн Транспорт эмда жол мюлк министерствоңесүн пресс-службасындан билдиригендиле.

Аны чеклеринде Нальчикде 19,4 километр чакълы жолгъа тынгылы ремонт этилгенді, ол санда Киров атты орам саузды айтапланы, көлтөнчөлөнүү, жангы излемлөгө келиширча болгъанды. Мында специалисте инженер коммуникациялары, инженер түнгизилген жолгъа келишген жол салынганды. Аны хайрыры бла «Бызынгы» альплагерге барыргыра сийгенилди, автотуристлени эм алпинизм спортун сайлагъанланы да санына тант къышулукъду.

Андан сора да, Черек районда да 13 километр жол тап халгъа көлтирилгенди. Бабу-гент-Бызынгы трассада таш жолну орунна жангы технологияларга келишген жол салынганды. Аны хайрыры бла «Бызынгы» альплагерге барыргыра сийгенилди, автотуристлени эм алпинизм спортун сайлагъанланы да санына тант къышулукъду.

Сағынылгъан объектде кече жарытырча сеть, «зебраплата» уа акыллы автоном халда ишлекен светофорла да ишлейдиле.

МАГОМЕТЛАНЫ Сүлейман.

АДАБИЯТ

«ОЛ КЪАРА СЁЗ БЛА ЖАЗГЪАНДЫ, ЖЮРЕГИНДЕ УА ПОЭТ ЭДИ...»

Михаил Михайлович 1903 жылда Орлов областында туугъанды. Анда элде жашап, мал күтгенди, сабан соргендиди. Жетижыллыкъ школуну бошагъанлай, агроном болупта деген Орлов шахарда эл мюлүк техникумгъа киргендиди. Анда оқыу турғанлайды, жаны власть берген азаттыкъ көллендеридип, назмуда, хапарла тагылғашлағанды.

Ингир сайын нёгерлерди аны төгерегиңе жыйылып, жазгъанына тыңыларға сойиғендиле. Артда уа, ыразы болуп: «Сен, Миша, белгили жазычу болмай къаллышты тойнойолсе!» – деп, иги күүум этгендиле.

Ол агрономгъа оқуса да, усталыгъына көре ишлекен атэмегендиле. Алдан хапарын эшитгенле, басмада аны ызындан къарағынлашып жашып «Правда молодёжи» деген Орёл областы газетеге чактыргъанды. Ол ары корреспондент болуп барып, бир кесеңден аны жуаплы секретарына салынганды. Ол жыллада Михаил Михайлович (1924 ж.) «Ярь» деген аты бла адабият биригиуда күрәгъанды.

Архивледе айтылғаннан көре, ары онтөрт жаш адан киргендиле. Ала бирде Жарықъландырууну юйонде, бирде «Красная книга» китап басмада нeda комиссомал комитетде жыйылғандыла бир бирге тыңыларға, дерс алырғы, ону эттере.

Михаил Михайлович анда тамата болғаны бир ненча кере къайтарылады эски къаягыттада. Ол жыллада аны назмудары, хапарларды би тибеттеги тасхаларынан. Ол Курск, Тамбов обастылда да ишлекенди.

Уллу Ата жүрт урушуну аллында уа, 1939 жылдан көркөнде аны бери «Социалист Къабарты-Малкъар» газетин редактору Борис Тарапос чактыргъанды. Жызычу Нальчикини жаратып, мында къалып къалгъанды. Аны къой, Уллу Ата жүрт къазаутатха кетип, ол бошалғанда да бери къайтханды. «Кеси айтханнга көре, сабийлей окынча Пермонтонуу Толстойну окуягъанында, ол Кавказны Россейни белгилүү художниклери суратлагын жигит, арии адамларын сийюп къалгъанды», – дейди Къулийланы Къайсын аны юсюндөн жазгъан сөзинде.

Уруш заманда уа Киреев дивизия газетин санитары болуп турғанды. Анда этген жигитликлери ючон Къызыл Жупандызу ордени, майдала бла да сауда-уланнанганды. Къазаутап бошалғандан сора, сагынгынаныбызыча, бери къайтып, «Кабардинская правда» республикалык газетде күлтүра бёлүмгө таматалыкъ этгендиле. «Кабарда» альманахда да ишлекенди. Аны бла бирге Жазыучула союзунда да адабият консультант болуп турғанды.

Аны хапарлары 1928 жылда «Ярь» деген, Максим Горькийге аталған жыйымдыкъа басмаланнанганды. 1932 жылда ССРР-ни жазычууда союзу күралгъанды, Михаил Киреев ары Орёлдан биринчи болуп алынганды. Совет жазыучулары 1934 жылда бизни халкъ поэтизис Гуртулары Берт баргъан 1-чи съездлерине ол да болғанды делегат.

Ол жыл окуяни Михаил Михайлович Воронежке көткендиди. Анда аны «На линию» деген аты бла энчи хапарла жый-

Эски суратлагын къарай келгенде, бизни жазыучуларыбызыны араларында бир оруслу адам сюеледи. Тукъумун, атын билсек да, аны юсюндөн толу хапар айтталмағынбыз. Ол а орус жазыучу, журналист Михаил Киреевди.

ымдыгы чыктыргъанды. Москвада бир къаум журналда да басмалагъандыла аны хапарларын. Ол Курск, Тамбов обастылда да ишлекенди.

Уллу Ата жүрт урушуну аллында уа, 1939 жылдан көркөнде аны бери «Социалист Къабарты-Малкъар» газетин редактору Борис Тарапос чактыргъанды. Жызычу Нальчикини жаратып, мында къалып къалгъанды. Аны къой, Уллу Ата жүрт къазаутатха кетип, ол бошалғанда да бери къайтханды. «Кеси айтханнга көре, сабийлей окынча Пермонтонуу Толстойну окуягъанында, ол Кавказны Россейни белгилүү художниклери суратлагын жигит, арии адамларын сийюп къалгъанды», – дейди Къулийланы Къайсын аны юсюндөн жазгъан сөзинде.

Уллу Ата жүрт уруш заманда уа Киреев дивизия газетин санитары болуп турғанды. Анда этген жигитликлери ючон Къызыл Жупандызу ордени, майдала бла да сауда-уланнанганды. Къазаутап бошалғандан сора, сагынгынаныбызыча, бери къайтып, «Кабардинская правда» республикалык газетде күлтүра бёлүмгө таматалыкъ этгендиле. «Кабарда» альманахда да ишлекенди. Аны бла бирге Жазыучула союзунда да адабият консультант болуп турғанды.

Аны мында «Рассказы», «Родное сердце», «Любовь», «Песня любви», «Избранное» деген китаплары, 1963 жылда уа «Шүйхүлкүнүн гөрөнү» аты

бла кёчюрмелери да чыктыргъандыла. Ол «Эски жыргын жууап къайтара» деген аты бла Мечиланы Кязимни чыгъармачылыкъы эм жаша жолуну юсюндөн адабият иш жазгъанды. Анда шайырны юсюндөн: «... Көзлери сабый тазалыкъдан толу болгъан, акылманлача оюн эт билген адамды тюзлюкюнүн сойиғен Мечиланы Кязим – мачылыкъ, уучулукъ бла күрөшгөн мамыр халкъыны ёчолмез бети», – деп жазгъанды.

Михаил Киреев Этезланы Омарны «Къаяла уннутмагъандыла», Кациланы Хабуну «Жер жулдузлары» повестлегеринде бла «Мухтар» деген хапарын орус тилге кёчөрдөнди. «Нартланы» да алай. Жазычууда республиканы Баш Советинин Президиумуну маҳтау къағытларына бир ненча кере тийшил болгъанды.

Къайсаны, бағам, ол бек таза адам болғанында ючон Михаил Киреевни къарындашына санағъанды. Ол эсгерилеринде байлык жазады: «Михаил Киреев кесини айтылышын устазларыны (Михаил Пермонтов, Сергей Есенин, Лев Толстой) ишперин андан ары бардыргъанды. Ол Кавказгъа эм мында жашағаннагыла жасини фахмусун, скомплекигин, халалыгъын, хунерин да сауғында да ишлекенди. Ол бир кере: «Таупа ёмюрлюк байрамгъында шайда», – депен эди. Ма аны ючон къалгъанды ол мында – Кавказны байрамлы жеринде жашағарба эм ишлөрдө. Аны кеси жашыча да сойиғенди. Таныш орус адабиятчыларым, Киреевни шүйх-

лары, көп кере тырман этгендиле манга «Орус элни къаллай аламат жазычусун урлаптансыз сиз, таупула, бизден!» – деп...» Баям, «Кавказны жесири» деп да андан атагъанды кесаматчи Николай Кобцев Михаил Михайловичи юсюндөн жазгъан адабият ишине.

Къулийланы Къайсын тенгини юсюндөн бир ненча кере жазгъанды: «Шүйхүлкүнүн гөрөнү» деген кёчюрмелеме жыйымдыкъыны ал сөйзүнде бла кесини «Терек алай ёседи» деген китапында, «Бизни къарындашыбыз» деген атап. Таулу поэт анга уллу хүрмет этгени ол стаятлада көрүнөп турдады. Ол аладан биринде жазыуларында таупуланы къылышты хунерлерин ариу къурагъанды, Кязимни аламат суратлагынаны ючон да Кирееве ыразылыгын айтады.

Аны «Тауну тешип баргъан» деген очеркин а бек аламатха санайды. Адамны ич сырын, чыгъармачылыкъын тасхаларын да анылагъан, ариу ниетли, фахмул, оғырулу адам бла шүйхүлкүн жиорютуу би засылбасында адабиятчыларына къаллай къуанч болгъанын, ол Казимни халал къуонлукъында, хүрмет этип тутханын, къабарты поэт Али Шогенцуков орус къонағыбызын къалай сыйлы көргөнди да сағынчады аны бла көп жылланы ичинде ахшы байламылкъыла жиорютуп турган Къулийланы Къайсын. Ол Ата жүрт урушкети баргъан Хочуланы Салихни бла Али Шогенцукову ахыр кере къалай къучакълагъанын, ызы бла кеси да фронта кеттегенин да айтады.

Киреевни «Къонгуруу тауш этген» кёчюрмелерине да бийин бағыа бергенди уллу поэтизис. Аны кёчюрмө – шүйхүлкүнүн шартыды деген сөйзлери къалай магъаналы болгъанларын, ол поэзияны, жашауну кимден да бек сойиғенин да белгилегендиле. «Ол къара сёз бла жазгъанды, жиорегинде уа поэт эди...» – дегендеги закийиз.

Михаил Киреев 1971 жылда «Мать-земля» деген бек аламат китабын жаза турғандашы ауушканы. Ол къуанчыны, шүйхүлкүнү да сыйындыргын көнг жиорекли адам Нальчикини, тау эллен, таулупаны да бек сойиғенди. Менсиини дегендеги уа билмегендиле. Ма аллай ариу къылышты, фахмусун, скомплекигин, халалыгъын, хунерин да сауғында да ишлекенди. Ол бир кере: «Таупа ёмюрлюк байрамгъында шайда», – депен эди. Ма аны ючон къалгъанды ол мында – Кавказны байрамлы жеринде жашағарба эм ишлөрдө. Аны кеси жашыча да сойиғенди. Таныш орус адабиятчыларым, Киреевни шүйх-

Акция

Сабийлеке – блокаданы юсюндөн керти шартла

27 январь Ленинградны белгилер муратда «Хорламны волонтерлары» кымылдау-ну, Жаш төлү көп функцияларынан азатлагынан көндү.

араны, Россей гвардияны управлениясыны, Тиширыланы регион советлерини, кадет школалы бла Жаш төлү аскерни келечилери Нальчикини солуу паркында «Блокадный хлеб» деген акцияны бардыргъандыла.

Аны борчу - жамаатуны ленинградчылары жигитликлерин, чыдаммалыкълары бла ёхтеплендири, ачылкыдан бла сууукжыдан ажымлы ёлген көп миллион адамны юспелринден эсгерти эди. Белгиси уа 125 грамм тартхан гырьжыны эди – шахар күршоуда болгъанында ол бир көндөнгө аш.

Акцияны чеклеринде волон-

на Ленинградны блокадасыны белгилер муратда «Хорламны волонтерлары» кымылдау-ну, Жаш төлү көп функцияларынан азатлагынан көндү.

күршоугъа тюшген шахары чекген азапны юсюндөн видеороликле көргүзтөлгөнди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

КЪАРАУ

Айтхылыкъ спортчуланы хазырларгъа алланып

Республиканы спорт министри Ислам Хасанов Шалушкада Универсал спорт комплекси бла «Пять колец» спорт академияны халларына къарагъанды.

Бююнлюкде Шалушкада Универсал спорт залны къурулушу бошала туралды. Жангыр объект «Къабарты-Малкъарда

физкультура бла спортну айнтыу» къырал программаны эм «Спорт-жашауну низамы» федерал проектни тамамлашу чекперинде ишленеди. Анда къошакъ отоулары бла

1 487 квадрат метр жерде орналадыла, къурулушарына 53059,40 минг сом бёлөнгөнди. Бусагъатда анда монтаж ишле бошалгъандыла, хайрыланыугъа берира жумушла тамамланадыла.

«Пять колец» сабий спорт академия былтыр сентябрьде ачылгъанды. Анда бусагъатда эркин тутушудан, тхэквондо-дан спортчуланы хазырлайдыла, Москванды «Локомотив» академиясыны жер-жерли бёлөмюнө футболчулары бла гимнастла жарауларын бардырадыла.

Бери 3-15-жыллыкъ 500-ден аслам сабий жюрийдюле. Ислам Маратович заллагъя, футбол майданнга, жараул къалай къурагъанына къарагъанды эм ала министерство бла байланымъыда көп айтхылыкъ спортчуланы хазырларынына ышаннганын билдиригенди.

КҮЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

ЭРКИН ТУТУШУУ

Республиканы гёжефлеринде – ТОГҮЗ МАЙДАЛ

Шимал Осетия-Аланияны ара шахары Владикавказда 18 жыл толмагъан спортчуланы араларында грек-рим тутушудан СКФО-ну биринчилиги бардырылгъанды. Анга округтуу реңгинарлынан 210 гёжеф къатышхандыла, ала 12 ауулукъ къаумуда эришгендиле.

Бизни республиканы келечилири 9 майдал къытхандыла. Биринчи жерлөгө Ислам Болов (42 кг.), Локияланы Руслан (45 кг.), Астемир Катханов (120 кг.) чыкырьбында. Кантемир Атапиков (45 кг.) бла Бапыналаны Къурман (55 кг.) экинчиле болгъандыла. «Дом-мақъланы» Казбек Тарканов (48 кг.), Хусин Блиев (51 кг.), Хаматби Кунижев (55 кг.), Тамерлан Бекишев (92 кг.) алгъандыла.

ХАБИБУЛАХЛАНЫ Зульфия.

ТИРНЕКЛИЛИК

Барыбызны да умутландыргъан къызычыкъ

Газалдан Борис бла 10-жылдыкъ къызы бла бир жаш ёсдюредиле. Сабийле, Нальчики 24-чу номерли мектебинде ахшы окуйгъанларындан сора да, спорт бла да кюрешедиле. Ала «Восточный ветер» деген аскер искусствоаны школуна жюрийдюле, тренер Заур Карамурзовда ушудан жараул этедиле. Артыкъ да жетишимилири бла Халимат айырмалыды.

Къызычыкъ 10 жыл толгъанды, алай жетишимилири да умутландыргъанды. 2020 жылда сентябрьде аскер искусствоаны III Север-Кавказ юнлада «Гүн-Шу, Чань-Цуань» категорияда кесини дисциплинасында ол бирин-

чи жерин алгъанды. Анда аны майдал эм диплом бла сауғалагъандыла. Ызыла

къатышханы ююн къызычыкъа Айкидону Шимал Кавказда федерациясындан ди-

конкурсунда «Саулукъу сабийле – туу-түнчлүкъ жол» деген темага хазырларгъанды, проектни тамамтастырып Аирина Шахалиева болгъанды.

Эришилүү эсеплери көре «КъМР-де башлангын классыны оқыуучуларыны проект эм излем ишлери» деген жыйымдыкъ басмаланнанды, анга Халиматтын жазгъаны да киргендиле. Ала бла хунерли къызычыкъдан жаланды спортда уйтай, илму-излем ишде да энта жетишимилири болкъуду.

Халатланы эслеген эсегиз, къырал жумушланы порталында алалы тюзетиуно юсунден заявленияни, даныллери бла документлени

Уллу Ата жүрт урушу 75-жыллыгъына атталгъан аскер искусствоаны «Альборз» деген фестивалына

плом берилгendi.

Проект «Эм тинтии ишлени» ишлени «Илмугъа биринчи атламма» деген республикалы

ДОДУЛАНЫ Мадина.

Аскер

Кесин терк окъуна ахшы бла танытдыргъанды

Османланы Ислам Россейни Саутлангын кючлерине къулукъ этгэ чакырылгъанлы юч ай да толмагъанды. Алай бу къыхса заманы ичинде ол аскер честалыкъа юренинде жетишмиле болдуруп, командирлерини маҳтауларына тишил болганды.

Каменкадан Османланы Илиясны бла Асияттын жашласы Ислам Астрахан областыны Ахтубинск шахарында аскерчи бёлүмтө шигендиле. Ол чакырыу бла бир жыл къулукъ этгэ бошагъандан сора контракта къол салып, аскерде къалыргъа, атасына бла анына болшүргъа сойгенин айтады. Ислам спорт бла кюрешенин, аны дзюдо тюрлюсүндө жетишмиле болдургъаны да бегилерчады.

Жашын аскерчи честалыкъа итиниуюн а командирлери эслемэй къымагъандыла. Ала Исламны атасына бла анына жашларын тюз юретгенлери ючюн ыразылышыларын айттып, ол буйрукъланы терк толтургъанын, аскерчи честалыкъа женгил жетишгендиле.

- Мен Исламны атасы Аси-

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ПЕНСИЯ ФОНД

Стажыгъыз тюз саналырча

Боллукъ пенсияны ёлчеми халатсыз тергелирча, адамла уруну жылларыны, иш хакъаларыны юсунден жашында тюз этилгенлерине, ала ююн страховай төлеулө заманында берилгенлерине бла къалындарына кесипери да къарарагъа тийшилди. Хар инсаннга да къырал жумушланы порталыны юсупла къызычыкъдан выписканы алыргъа эркин этилди. Бу жумушну Пенсия фондуну (ПФ) клиент службасында неда Көп функциялы арада да тамамларгъа болкъуду.

Халатланы эслеген эсегиз, къырал жумушланы порталында энчи кабинетине жибериллики. Бу жумуш юч жылгъа бир кере тамамларыкъды.

Къояргъа көрекди. Ала фондуну жер-жерли бёлөмюнө ийилликтидиле. Анда сюзюлгенден сора сорула чыкъасала, ПФ тинтиуле бардырычыра иш бла жалчыткан организацияга, архивге, халкъла аралы эм къырал власть органдагъа запросла иеридиле. Аланы эсплери көре, энчи сүчтө тюзетиуле кийирилликтидиле.

Андан тышында, 2021 жылдан башлап Пенсия фонд 45 жылдан абадан адамланы уруну стажларыны эм энчи сүчтөларыны юсунден билдирилүп этип башшарыкъды. Информация ишсанни къырал жумушланы порталында энчи кабинетине жибериллики. Бу жумуш юч жылгъа бир кере тамамларыкъды.

Тиширыу сескенинг уянды. Эшиклени ким эседа къяңга да. Акырын, таушун да бек эшитдирмей. «Кишикии болур?» – деди тиширыу кеси кесине. Сора, дагыда тынчаялмай, жанында жукъулап турған жашыгынын утамаза, акырын къубуп, эшике жанлады.

Керти да, эшикин ары жанында ким эсе да бар эди. Эсиси да тынгыладыла. Ызы бла къяңанакъ жилягын таушу эшитилди да, сағышлары, къоркъулары да эсинден кетип, тиширыу ач-

нақыны ююне. Уянып, отоудан башчыгын созуп къарагын юч-төржыллыкъ жашыгынын шашыры:

– Келчи, бир къарайыкъ, бизге къаллай сауға кептиргенди къонакъ, – деди да, чulgъамны тахта косынде салып, ачды.

кууанды ол.

Эшик жанында сюелип турған мудах жаша къарап, тиширыу:

– Ач болур, – деп, сабийни ауазуна эмизик салып, аш юиге кирди да, терк окына сют билямукъ этди.

тойюлду!» – деп тохтагъанды. Жаным саулукъда, ёксозле турғылан юиге уз къалай берейим? – деди жаш. – Кесим атасыз ёсгеним да болтукуъду.

Эсиси да тынгыладыла. Бир кесекден, таукелирек болуп: – Къыналсан да, манга бо-

регин аулап, тынчайды. «Былай башланнган жашау мынга насын көлтириими?» – деп сағышланды тиширыу. Ол къалай жандаурул, халаладам болгъанын кеси да билмей эди. Аны жаланда бу къяңанакъны атасы көрдю саулай дунидая. Андан къякъады алхус-жууугу, къарши танышы болмагын адамны эзигин да кече арасында.

Къяңанакъны быстырлары, эртэ аны жашыгыны быстырларыча, татлы ийис этгенлерине къуана, аны биринчи кюнлерин эсинан тюшөре, тиширыу аланси бетине кысып скөөлди. Жукълап турғанчыкъына алыкъа кызарғаны кетмеген бетчигине шашырып къарады.

Алай аны насыбын жарты этген бир зат а бар эди – поездде, бетин башхалдан буқдуруп, жиляй барғын жаш тиширыу – къяңанакъны асасы. Ол къомтай эди бу асаны түнчайыргы. Алыкъа кеси да сабый, ол узакъдан-узакъ кетип бара эди баласындан. Къаллай бир узак барса, аллай бир ачы жиляячанча эшилтие башлады да:

– Къоркъма, – деди ана, анга алайнап. – Мен сени жашыгындың ёсдюрорум, ариу ѹюретирим. Ол, сен сойгенча, иги адам болур... Темир жолла уа... ашалып, таусулуп кетерикидие? Ары, бери да созуладыла... Биз сени бирге сакълап турурбуз, – деп да къюшду.

КЕРИЛАНЫ Сакинат.

хычны арсарсыз бурду. Босагъада кёп болмай анга темир эшик салгъан жаш соелеңи эди. Къолундау бир чulgъам - къяңанакъ.

Юйнно иеси къалай эседа, кеси да билмегенлей, къолларын оп чulgъамъга узатды да, баланы къолуна алып, кесине къызды. Жюргегине жууукъътъа. Андан сора чакъырды къо-

ны жокорек тебиуюн эшитмей, жылы ёшонондан айырлыгъанын сезген болур эди, сабий жанында жилядь. Бек къаты, ачы. Жашчыкъ бир кесеке абызырады. Ол тынчайгъандан сора, жууукъ келип, сейир этди:

– Аман, къарабы, бучукъуну къаллай гитче къолчукъулары барды, аякъычылары да! – деп

Насыпа, юиде сабий болгъанын анга керек не да бар эди. Къяңанакъны тойдурду да, кесине къысады. Ол къалкъыгъанлай, жаш да мудах халарын башлады:

– Бу сабий мени жашымды. Муну асасы башха миллитден болгъанын сабегли жууукъларым аны жаратмагъандыла. Биз мында хаух фаттарда жашал турғынбыз. Анын, эгечлерим, къарындашларым мени ючон къазаутаптырын бир кюн да къоймагъандыла. Ол тиширыну кеп кере жанына тийгендиле. Ол жарлы да, бу сабий түгүнчү сакълап туруп, аны да мени къолума түтүрдүп, бу шахардан кёчоп кеттendi.

– Сен аны сөне болмаз эдинг, – деди тиширыу.

– Билгемей. Ол төгерекден эшилдиң сөзлө соймеклини ёлтюрюп къоймагъан эслеле. Аман а, бусагатта андан келеме: «Аны сабий бизге керек

луш, бу сабийге къара, аягы юсуне сал, – деп тилемди. – Жанылай ёсдюргөн санга да тынч болмагынан кёрпү турмас. Къынынгын унуттам, болшурма. Онгум болгъанлын а...

А лайды, сабийни атасы дуньядан кетгенли, тиширыу жанында. Атасы, асасы, баш иеси болмагъан тиширыу. Алай анын кюнлик кюн барды – жашы! Ол аны бир заманды да унуттамгъанды.

Атасы кетгенден сора ыйыкъ болмагъан къяңанакъны эски да – жашчыкъ бла асасы – бирге жуундурдула.

– Энди бу мени къарындаш чыгыымды да?

– Хау.

– Энди мен бир илляуму да

Сындырлыкъ тойюлду.

Къарындашыма асырарыкъма.

Артда, бучукъ улу болса, екибиз да бирге ойнарыкъбыз. Мен муну къоруулап турлукъыма...

Къяңанакъ, соймеклик төгө-

таш. 35. Эски чыракъ баш.

ЁРЕСИНЕ: 2. Жүкнүү ёчами.

3. Сейирик. 4. Къой кесилген

дин байрам. 5. Юй башы. 8.

Төзүмсөзлюк. 10. Бир адамы

тынчлыкъсыз этиу. 14. Экзамен.

15. Хапар айттыргъа сюйген

адам. 16. Сюргюнде ол көплени

къынагъанды. 17. Бийик ёсуючо

чи сары гюлю дарман ханс. 18.

Анда хапар, назму да барды.

19. Бичен ташыгъанда хайыр-

ланылтъан тerek бутакъ. 25.

Бир затха къошакъ. 27. Кавказ

миллетин адамы. 28. Аллахны

аты бла бирге келген сөз. 29.

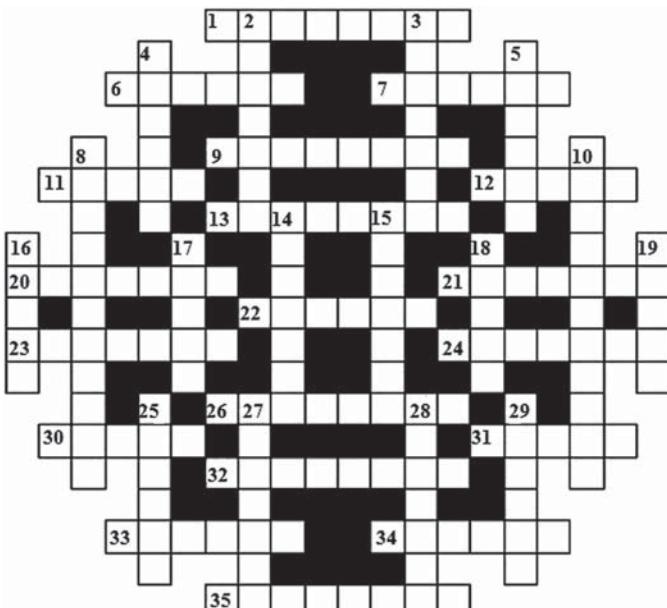
Мал орун.

ГАЗЕТИН 6-ЧЫ НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАННГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 7. Багырбаш. 8. Къарылгъач. 11. Олтан. 12. Тахта. 13. Дыбадылан. 16. Жылкычы. 17. Ариуулукъ. 18. Быгын. 20. Габара. 21. Алатау. 22. Галифе. 23. Майрыш. 25. Татыу. 29. Гыстыла. 31. Оноусуз. 33. Къарасаут. 35. Алтай. 36. Гулла. 37. Къандагай. 38. Суратлау.

Ёресине: 1. Чамланы. 2. Чыран. 3. Чалгычы. 4. Сайлама. 5. Аллах. 6. Къантулукъ. 9. Араплы. 10. Акъыллы. 14. Бытбылдыкъ. 15. Биттиркоч. 18. Балет. 19. Назму. 24. Къымылдау. 26. Айланч. 27. Үннека. 28. Къуралтай. 30. Азатлау. 31. Огъурсуз. 32. Марда. 34. Къурта.

Сёзбер

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти bla Правительствосу

Баш редактор

АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хая

(баш редакторын орунбасары)

ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат,

(баш редакторын орунбасары)

ТОКЪЛУЛАНЫ Борис

(жуапты секретарь),

ТРАМЛАНЫ Зухура,

МУСУКАЛАНЫ Сакинат,

ТИКАЛАНЫ Фатима,

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторнун приёмный - 42-63-01. Баш редакторнун орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууапты секретарь - 42-66-85.

Секретариат - 40-93-62. Корректорлар - 42-63-52.

Газет Басманнын эм асламынын информациинын эркинликтерин къоруулуп жашы бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьда регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс — 51532

Газеттىн басмалыгы "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютерلىк базаждында хазыр эттени.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-нын типографиясында басмаланнанын.

Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графике көре

19.00 сағаттада къол салынды.

20.00 сағаттада къол салыннанды.

ГАЗЕТИН НОМЕРИН ЧЫГЫРЫЛЬДАНА:

Кетенчиликаны Зульфия, Кучукланы

Сафият - жууапты секретарынын

орунбасарлары; Бийчеккүланы

Жаннат (1, 2, 3, 4-бетле); Гель-

ланы Валентина (9, 10, 11, 12-чи

бетле) - корректорлор.

Тиражы 1179 экз. Заказ № 166

Бағыасы 15 сомду.

РЕДАКЦИИНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬСТИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,

Ленин атылы проспект, 5

электрон почтасы:

elbor_50@mail.ru